

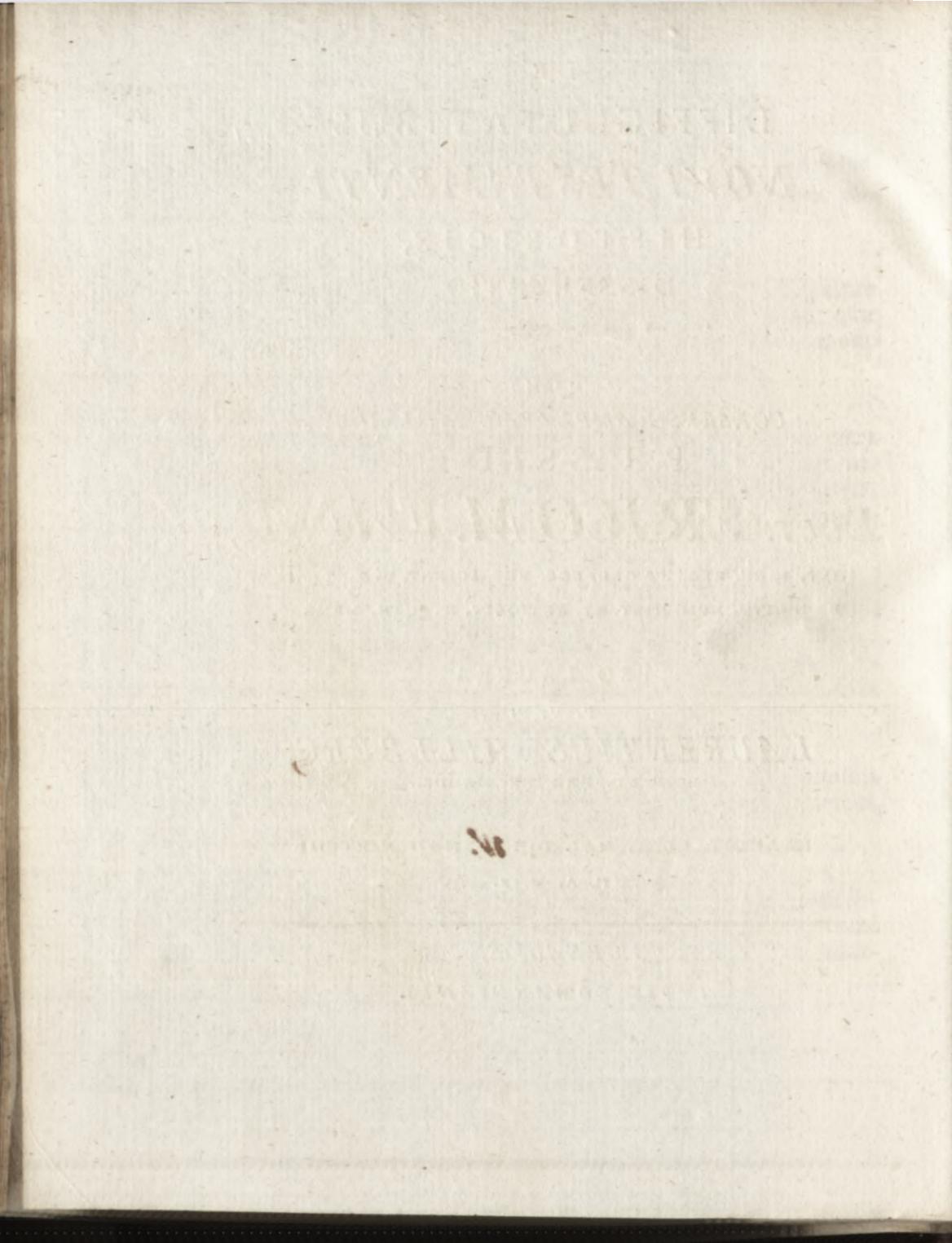
DE
DIFFICULTATIBUS 241
NOVI TESTAMENTI
HISTORICIS,
DISSERTATIO,
—
QUAM
CONSENSU AMPL. FAC. PHIL. UPS.
P RÆS I D E
Doct. ERICO M. FANT,

HIST. PROF. REG. ET ORD. SOC. REG. SCIENT. UPS. ET ACAD.
REG. LITT. HUM. HIST. ET ANTIQUIT. STOCKH. MEMBRO,

PRO LAUREA
P. V. P.
LAURENTIUS HILLBERG,
STIPEND. REG. HELSINGUS.

IN AUDIT. GUST. MAJ. DIE *W.* MAJI MDCCCLIII.
H. A. M. S.

UPPSALIÆ,
TYPIS EDMANNIANIS.

IN SACRAM REGIAM MAJESTATEM

SPECTATAE FIDEI VIRO,

AMPLISSIMO ATQUE PRÆCLARISSIMO

DOMINO MAGISTRO

JO H A J F T
H E K F T R Ö M,

AD REG. GYMNAS. GEVAL. L. L. S. S.

LECTORI MERITISSIMO,

NEC NON

ADMODUM REVERENDO ET PRÆCLARISSIMO

DOMINO

J A H A J F T
L E F F E L Ö F,

AD ECCLESIAM JERFSÖ PASTORI ET PRÆPOSITO

VIGILANTISSIMO,

FAUTORIBUS ÆTERNUM COLENDIS,

S A C R U M

DEBUIT, VOLUIT

L. HILLBERG.

K O M M I N I S T E R N

H E R R

ER. RÖSTLING,

S A M T

F R U

A. C. RÖSTLING, FÖDD SÖDERVÄLL,

MINE HULDASTE FÖRÅLDRAR!

Mätte Himlen, som allena kan upfylla mina önskningar, göra Edra dagar så många, som glädjefulla, och vedergälla de Vålgerningar, som I bevisat

E D E R

Lydigste Son

C. HILLBERG.

*Difficultatibus
Novi Testamenti Historicis.*

Qui Divinam Sacræ Scripturæ auctoritatem seu Theopneustian eo usque extensam voluerunt, ut non res tantum, sed & singula verba Divinitus inspirata adstruerent, in multas magnasque & vix extricandas difficultates inciderunt. Etenim non lingvam tantum Novi Testamenti pure Græcam, ut sic scilicet Divino ore digna foret, probandi laborem, irritum sene, in se sumserunt; sed & alias res explicandi, quæ ad fundamentum fidei & morum doctrinam minime pertinent; quæque, nisi humani aliquid in Sacris his Scriptoribus admiserimus, nulla ratione explicari possuat. Ubi enim consentiunt codices manuscripti, ad librariorum incuriam confugere non possumus, & quounque se torserunt commentatores; æquis rerum æstimatoribus persuadere numquam potuerunt, vel Sacros Scriptores lingua, qua usi profani Græci auctores, Divina oracula consignasse, vel ab omni lapsu, quem humana parum cavit natura, licet levi & in rebus, quæ fidem minime feriunt, esse immunes. Immo multo majorem auctoritatem eis conciliamus, si non ultra justos argumenti, in quo versantur, terminos eam protendamus, quam si plus probare, quam par est, conati fuerimus, adeoque nihil. Ad prior

rem classem, scilicet eorum locorum, in quibus humani aliquid passi videntur Sacri Scriptores, pertinent quatuor illæ generationes, quas in Genealogia Sanctissimi Salvatoris ab Adamo ad Davidem omisit Evangelista Matthæus Cap. 1. ut sic forent quatuordecim generationes in epochis singulis, in quas hanc Genealogiam dispescit. Duplex Genealogia Christi apud Matthæum & Lucam, adhuc a nemine, quantum scio, apte satis conciliata est. Plerique, ut Bälter & Sjögren e nostratibus, Lucæ Genealogiam Mariæ adpliant, atque Eli avum Christi maternum interpretantur. Eusebius Pamphili, Cæsariensis in Palæstina, tempore Constantini M. i. e. Sæculo III. Episcopus, in Historia sua Ecclesiastica Lib. I. Jacobum Josephi patrem & Eli fratres fuisse existimat ex eadem matre natos; sed diversis patribus, quorum alter a Salomone, alter a Nathano, utroque Davidis filio, suos repetebant natales. Jacobo autem sine prole mortuo, Eli perhibetur ex præceptis Mosaicis viduam ejus duxisse uxorem, exque illa nato Josepho, qui pater Christi putabatur, semen fratri suo excitasse, unde & Jacobi & Eli filium dici potuisse existimat Josephum. Matth. I: 16. manifestam reddunt Josephi Genealogiam verba Ιακωβ ἀπὸ εγεννητοῦ τοῦ Ιωσὴφ τοῦ αὐδρα Μαρίας, ἐξ ης εγεννηθη Ἰησος ο λεγομενος Χριστος. Lucæ vero III. 23. Ο Ιησος — ων, ως ενομιζετο, υιος Ιωσηφ, τη Ηλι, τη Μαρθαι maxime probabili modo emendat Köppen, expungendo comma post ενομιζετο, qua ratione sensus fit: Jesus, qui, quamvis putabatur filius Josephi, erat Eli filius vel ex filia nepos.

Census

Census, quem *Lucas* memorat, Svetice reddi debet *Upskrifning*, non *Beskattning*. Ipse enim Census duodecim post annos demum locum habuit, cum *Cyrenius* vel *Quirinus* Præfetus Syriae, ad quam provinciam pertinebat Palæstina, constitueretur. Tum enim mortuo Herode Magno Sceptrum a Juda ablatum est. Tum etiam Sanctissimus Salvator in templo docere cœpit. Huc referimus, quod allegato Prophetæ *Micha* Bethlehemum non minimam inter principes Judæ idem Evangelista adfert, cum inter *Mille Judæ* dixerit. Quæ *Cap. XXVII. v. 9.* ex Prophetæ *Jeremias* inserit, in libris hujus Prophetæ non reperiuntur; sed apud Prophetam *Zachariam Cap. XI. v. 13.* Allegatur *Cap. XXVII. v. 35.* a Matthæo Psalmus Davidis *XXII.* sub titulo Prophetæ. *Zacharias, Barachiæ filius*, qui occisus dicitur inter Tempulum & Altare, fuit sine dubio filius *Jozadæ*. Quæ singula commonstrant, de rebus quam de verbis magis sollicitos hos Scriptores, cum ad manus non fuerint Veteris Testamenti oracula, ex memoria, quæ aliquoties fallere potuit, eadem allegasse.

Facilius forte ea difficultas, quæ ex male applicatis, ut primo intuitu videatur, Veteris Testamenti locis oritur, tolli potest atque elevari. Quæ ex. gr. Prophetæ *Jeremias Cap. XXXI. v. 15.* de captivitate Babylonica, ex qua mox sequentibus liberatum iri Israëlem pronunciat, dixit, id ad infanticidium Bethlehemeticum applicat *Matthæus Cap. II. v. 7.* Immo de Messia haud raro explicatur, quod de aliis personis

nis, quæ typi ejus fuerunt, scriptum legitur. Ex. gr. Matthæus, qui eo studio Evangelium suum conscripsisse videtur, ut vaticinia Veteris Testamenti in Salvatore impleta fuisse probaret, unde & frequentior apud eundem, quam ceteros Evangelistas. Scripturarum allegatio, ad fugam ejus in Egyptum Cap. II. v. 15. applicat, quæ de Israële dixit Hoseas Cap. XI. v. 1. Verba Davidis Pl. XLI. v. 10. de inimicis suis ad proditionem Judæ Iscariotæ refert Johannes Cap. XIII. v. 18. atque ex Psalmo CIX. aliud dictum ejusdem argumenti adfert Petrus Act. I. v. 20. cum in Judæ locum succederet Matthias Apostolus. Propheta Amos Cap. V. v. 26, 27. prædictit translationem Israëlitarum *trans Damascum*, quem locum dum adfert Stephanus Act. VII. v. 43. *trans Babylonem* pronunciat. Hæc vero neque male intellectam, neque studio detortam Hebraicorum Scriptorum ab Apostolis sententiam probant; sed applicatos tantum ad præsentes, præteritos analogos eventus, quod ob concisum, quo utuntur, dicendi genus, rotunde satis indicare non potuerunt. Optime hoc exprimi opinamur, si vocabula *ινα επληρωθη*, hit *kan lämpas*, loco *här upfyldes*, vernaculo sermone reddiderimus.

Quam bene autem cum Ecclesia actum foret, si versio S. Bibliorum vernacula ita ad textum originalem esset accommodata, ut sensus illius cuivis pateret, neque, ut nostra hodierna est, multis in locis omnino perspici non posset. Ex. gr. Exodi XXII. v. 28. *Din fyllelse och tärar skall du icke förhålla*, quæ verba ita

ita reddit novus interpres: *Förflingen af din bärning och vinpräfs skall du icke upskjuta at astämna.*
I. Sam. XXI. v. 5. *Quinnornas tyg äro oren; men om någon ibland oss är oren, så är han i dag helgad vorden genom tygen.* Quæ nemo comprehendit, nisi in subsidium vocata nova Metaphras: *Quinnorne voro oss fråntagne redan tre dagar, innan jag for åstad, och hvad min betjening med sig förer är helgadt.* Ginge ock resan genom någon ohelig ort, så blefve han dock helgad genom det, som vi nu med oss före. Genes. XLIX: 10. *Spiran skall icke varda tagen ifrån Juda, icke eller en Mästare ifrån hans fötter &c.* Matth. X. v. 8. *Den som fått förgäfves, h. e. för intet, han skall äfven gifva förgäfves, h. e. för intet.*

Quæ in Veteri Testamento detegere sibi visi sunt interpretes, loca sibi invicem repugnantia, ex librariorum incuria, quæ tanto temporis intervallo vix evitari potuit, optime derivantur. Ex. gr. Genes. XXVI. v. 34. *Elsau dicitur uxorem duxisse Basmath, filiam Elonis,* Cap. vero XXIX. v. 9. *Mahalath filiam Ismaëlis,* XXXVI. v. 2. *Ada filiam Elonis atque Mahalath filiam Ismaëlis.* Eandem historiam, quam de Abrahamo narrat Moses, uxorem suam Saram fororum venditasse apud Pharaonem Egypti & Abimelechem Gerari reges, de *Iaco ejusque uxore Rebecca* postea iterat apud eundem Abimelechem Gerari regem. In primis ubi de numeris & mensuris est quæstio, facile una littera numerum significans cum altera mutari

mutari potuit. Ex. gr. Cum David populum Israëli-ticum recenseret, *XVI centum millia hominum pugnæ idoneorum* invenit. Qui numerus, si ita se haberet ad reliquam multitudinem, quemadmodum hodie se habere solet; *viginti duo millia DCCC homines* quodlibet quadratum milliare incolerent, cum tamen nullus in Europa Status est, qui supra septem hominum millia in milliari quadrato alit. Et tamen partem Judeæ montibus obfitam fuisse novimus. Templum Salomonis *LX ulnas longitudine, XX latitudine* comprehendisse dicitur, & tamen triginta hominum millia in illo exstruendo laborasse. Quis non agnoscit manifestam litterarum numeros indicantium transmutationem? *Vi-*
ginti boum millia & centum & viginti millia ovium in dedicatione ejus immolata fuisse omnem fidem superat. Ex ambigua & nobis fortassis incognita significatione vocis נָא, quam per mille reddere solemus, etiam hæc difficultas oriri poterit; quam vocem si aliter interpretari liceret, ita ut minorem indicaret numerum; commodius laudata loca explicaremus.

